

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՊԱՀԵՑՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ ՀԱՂԹԱՆԱԿ ՄԵՂՔԻ

*«Եւ յորժամ պահիցեք, մի՛ լինիք իբրեւ զկեղծա-
տորսն տրտմեայք, որ ապականեն զերեսս իրեանց,
որպէս զի երեեսցին մարդկան թէ պահիցեն. ամէ՛ն
աստ՛մ ձեզ, այն իսկ եմ վարձք մոցա»:*

(ՄԱՏԹ. Զ 16)

Ներկա դարը, ավելի ճիշտ՝ դարավերջը, նորաձևության, նոր մտա-
ծումների, նոր տարազավորման, նոր արժեքների որոնման, նոր ճաշակ-
ների արթնացման, նոր զգացումների հետապնդման կնիքն ունի: Նորը
հաճախ կշիռ է ու արժեք, երբ իմաստավորված է, ստեղծագործական ճիգ
է, գեղեցիկ ու բարու հաստատումն է: Սակայն միշտ չէ նորն այդպիսին:

Նորությունների հետապնդման այս ճանապարհին միշտ անտեսվում,
մսեմացվում է հինը, անգամ՝ արհամարհվում: Այլ խոսքով՝ մենք հաճախ
հասարակությունից դուրս և մանավանդ ժամանակակից երևալու համար
որդեգրում ենք տեսություններ, դյուրությամբ յուրացնում կարծիքներ,
որոնք հոգեկան սնանկության դրսևորումներն ու արտահայտությունն են:

Տարօրինակ, թերևս նույնիսկ անիմաստ կնկատեն ոմանք, երբ
գիտության նվաճումներով, ինչպես նաև քաղաքական անակնկալներով
աղեցուն մեր ժամանակներում առօրյա մտահոգություններով, հոգս ու
ցավերով բեռնավորված անհատին, որպես խորհրդածության նյութ,
ընծայենք գեղեցիկ տոների այն ոսկեղենիկ շղթան («Սրբոց Ղեռնդեանց
քահանայիցն», «Սրբոց վարդանանց զօրավարացն մերոց՝ հազար
երեսուն եւ վեց վկայիցն, որք կատարեցան ի մեծի պատերազմին»,
«Տեառնընդառաջ»), որով զարդարված է ողջ փետրվար ամիսը, և որն իր
ամբողջական լրումն է ստանում Սուրբ Հարության շաբաթը կանխող
քառասնօրյա պահեցողության շրջանով:

Սակայն որքան էլ ժամանակալիռեպ կնկատեն հատկապես նրանք,
ովքեր, ժամանակակից երևալու ձգտումից և նյութականի նեղ տեսանկյու-
նից ելնելով, հոգևոր արժեքների ու բարոյական սկզբունքների նկատմամբ
մակերեսային մոտեցում ունեն, քայքայ և այնպես գիտակից մարդու համար,
ընթացիկ օրերի հոլովություն, հավիտենական ձգտումը մնում է կյանքն
առավել արժևորելու հույսը և կյանքում իմաստ որոնելու ու գտնելու
իրողությունը...

Սիմեոն Ծերունի, իր հույսի պասակումը տեսնելով, հրճվեց, ապրեց իր կյանքի ամենաներջանիկ պահը: ԼՈՒԹՍՆ աշխարհ էր եկել և, տարիների սահանքից հետո, քաշխովելու էր համայն մարդկությանը: Տիրոջն ընդառաջ զնալու դրվագում, անկախ Սիմեոնի հրճվանքից, ԻՄԱՆԱԼԻ ԼՈՒԹՍՈՎ ՓՐԿՎԵԼՈՒ գաղափարն է պարագրված: Յուրաքանչյուր անհատ, ինչպիսի պայմաններում էլ գտնվի, գեղեցիկ ցանկություններ ու երազանքներ ունի՝ ներկայի և ապագայի հանդեպ: Նա հարատևողներն ճգնում է, ուղիներ որոնում՝ դրանք իրականությանը զգեստավորելու համար: Իսկ երբ իրականացած է տեսնում, վայելում է իր տքնանքի ու հաղթանակի բերկրանքը: Հիրավի, յուրաքանչյուր հաղթանակով պասկված գործ, նվաճում հոգեկան վայելք ու հրճվանք է: Բայց և նվազ ցնծայի չէ ուրախությունը բոլոր նրանց, ովքեր անձկագին տեսնում են հոգու փրկության և մի օր էլ, ԻՄԱՆԱԼԻ ԼՈՒԹՍՈՎ ողողված, Սիմեոնի նման ապրում երջանկության երկար սպասված պահը:

Կյանքում ձգտում ենք տնտեսապես ավելի բարվոք վիճակների, ջանում ենք, աշխատում, և մեր փոքրիկ հաջողությունները, առաջադիմություններն ուրախացնում են մեզ, թափ հաղորդում՝ ավելիցն ձգտելու և հասնելու: Սա մարդկային սովորական հատկանիշ է, և այստեղ դատապարտելի ոչինչ չկա: Այսպես կարելի է խոսել նաև մարդկային մտքի մասին: Մեր ունեցած աշխարհնաճառողությամբ, ծանոթություններով երբե՛ք չենք բավարարվում: Միշտ էլ կամենում ենք ավելի ընդգրկուն գաղափարներ ունենալ, և որքան ընդլայնվում է մեր մտահորիզոնը, այնքան գոհունակություն ու բավարարություն ենք զգում և ձգտում ենք նորանոր նվաճումների: Հոգեկանը ևս՝ մարդահաճո ու Աստվածահաճո լինելու ձգտումն է, որ մեզ պարտադրում է է՛լ ավելի կատարելագործվել և առաքինություններով օժտվել:

Մեզանից յուրաքանչյուրը ձգտում է հասարակության մեջ իր մասին լավ տպավորություններ ու բարի հիշատակներ թողնել, որն էլ իրականանում է, երբ իրապես առաջնորդվում ենք Աստվածահաճո դառնալու սկզբունքներով: Բացառիկ մարդկանց է միայն հաջողվել Աստվածահաճո և առաքինի կյանք ապրել: Այդ քչերից էր Սիմեոն Ծերունի: Բոլոր նրանք, ովքեր Սիմեոնի նման անձկագին լույս ունեն և սպասում են, անպայմանորեն իրենց հոգում զգում են ԼՈՒԹՍԻ ՇՈՂԱԿԱԹՌՈՒՄՆԵՐԸ, ու մի օր էլ, երբ հպանեն իրենց նպատակին, կյանքին կամովին հրաժեշտ տալիս, խաղաղությամբ կրկնելու են իմաստուն ձերունու խոսքերը. «*Արդ արձակեա զծառայս քո, Տէր, ըստ բանի քում ի խաղաղութիւն. զի տեսիմ աչք իմ զփրկութիւն քո*» (ՂՈՒԿ. Բ 29-30:

**

ՄԵԾ ՊԱՀՔ. այսպես են կոչել Սուրբ Հայրության շաբաթը կամ խող քառասնորյա շրջանը Հայոց Եկեղեցու Հայրերը և կարևոր տեղ տվել եկեղեցական կյանքում: Ինչո՞ւ: Ի՞նչ կապ ունի այն մեր այսօրվա կյանքի հետ, երբ փոխվել և հարատև փոխվում է ողջ աշխարհը: Ժամանակավրեպ չէ՞ արդյոք պահքի մասին խոսելը: Դեռ ավելին: Մեծ Պահքի հետ են առնչվում ման *մեղք, մեղքի գիտակցություն, զղջում և ապաշխարություն* հասկացությունները:

Ներկա հասարակության թույլատու սահմաններում այսպիսի գաղափարների արծարծումը շատերի համար մուսուխակ անընկալելի է, միամտության, տգիտության, սնտիապաշտության դրսևորում: Սակայն ասում են, թե ծառն իր պտղից է ճանաչվում: Հասարակության որդեգրած այս կեցվածքը շոսյորեն իր պտուղներն է տալիս, որոնք դառնահամ են ու անցանկալի: Մեր այսօրվա քաղաքակիրթ կյանքը լցնող որոշ իրողությունների պարզ մատնանշումն իսկ կարող է խորհրդածության տեղիք տալ: Այդպիսիք են՝ *ընտանեկան երջանկության բացակայությունը, անբարո վարք ու բարքը, վայրագ արարքների ծաղկումը, անհորիզոն ու աննպատակ կյանքը*: Այս մեծի մասին կշռադատորեն խորհելուց հետո, կարելի՞ է դրանք թույլատրելի, բնական ու օրինաչափ համարել, թե՞ պետք է ընդունենք, որ այս պտուղներն աղետաբեր շեղումներ են, առկա՝ կյանքում, բայց ո՛չ երբեք՝ բնականոն և ընդունելի: Այս դեպքում է արդեն, որ մենք անհերքելիորեն պետք է ընդունենք ՄԵՂՔԻ ներկայությունը և Ավետարանչի պես միշտ հիշենք, թե «մեղքը ԱՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ Է» (Ա ՀՈՎՀ. Գ 4): Այսինքն՝ մեղքը ոչ այլ ինչ է, եթե ոչ՝ օրինաց խախտում, զանցառություն՝ օրենքի դեմ:

Արդ, եթե մեղքն էսպես և տիրականորեն ներկա է մեր կյանքում, ապա մեծագույն ինքնախաբեություն է «ՄԵՂՔ» բառից ու բառաբացատրությունից խուսափելը, փախչելը: Եթե մեղքը կա, ուրեմն ժամանակավրեպ չէ երբեք զղջման ու ապաշխարության մասին խոսելը: Հետևաբար, ՄԵԾ ՊԱՀՔՆ այսօր մուսնքան այժմեական է իր իմաստով ու մշանակությամբ: Եվ, սակայն, թող մեզ չմոլորեցնի «ՊԱՀՔ» բառը, որն առհասարակ կապում ենք կերակուրների հետ: Եթե իրավամբ պահեցողությունը միայն կերակուրների հետ առնչվեր և կամ ինքն իրեն ֆիզիկապես տրտմեցնելն ու չարչրկելը լիներ, ապա այն ոչ միայն մերօրյա, այլև բոլոր ժամանակների համար էլ թյուրիմացություն կնկատվեր: Սակայն Աստված Ինքը Եսայի մարգարեի բերանով քննադատեց պահեցողության այդ սխալ ըմբռնումը և փոխարենը մատնանշեց նրա իրական գաղափարը (ԵՍԱԹԻ ԵԸ 3-7, 9-10, 13-14):

Որքա՞ն պարզ ու հստակ է Աստծու խոսքը: Տիրոջ պահանջած

պահեցողությունն ուղղումն է մեր կյանքի, սրբագրումը մեր թերացումների, բարեփոխումն ու բարվոքումը մարդկային և ընտանեկան մեր հարաբերությունների, մեր բարոյական ամուր և օրհնաբեր սկզբունքների, ինչպես նաև՝ դերի՝ ու պատասխանատվության բարձր գիտակցումը: Իսկ այս ամենը կյանքը դեկավարող սկզբունքներ են:

Մեծի Պահոց շրջանը տարվա մեջ մեկ ամգամ մեզ կոչում է ինքնակրթության, վերադաստիարակման: Կարելի՞ է ժամանակավորեալ համարել Աստծու կամքին հաղորդ դառնալը: Երբե՞ք: Իսկ թե որո՞նք են պտուղները Աստծու պահանջած պահեցողության, դարձյալ կիմանանք հենց Աստվածային խոսքի ընթերցումից՝ մեր ձեռքն առնելով Գրքերի Գիրքը (ԵՍԱԹԻ ԾԸ 8-9, 11, 14):

Որքան իրական են պատվիրանագանցության (=մեղքի) հետևանքները, նույնքան իրական է պատվիրանապահության (=պահեցողության) բերած օրհնությունը, Աստծու օրհնությունը: Այդ օրհնությունը, լուսավորության, բժշկության, արդարության ու ամենալից հաջողության խոստումները չեն վերաբերվում անդենականին, այլ մեր ներկա կյանքին, ա՛յս աշխարհին, ա՛յս «*երկրի վրա*»:

Վերջում կամենում եմ փոքրիկ, սակայն սքանչելի ու քացառիկ մի օրինակ ընծայել «*Էջմիածին*» ամսագրի ընթերցողներին՝ հետևություն և դաս քաղելու հնարավորությունը թողնելով յուրաքանչյուրին յուրովի...

Զմեռան մի օր ուսուցիչը կանչում է աշակերտներին և պատվիրում վազել ձյան վրայով՝ պարզև խոստանալով նրանց, ովքեր, ուղիղ հետագիծ թողնելով, կանցնեն իրենց ճանապարհը: Բոլոր աշակերտներն էլ վազում են: Սակայն միայն մեկին է հաջողվում ուղիղ հետագիծ թողնել: Ուսուցիչը հարցնում է՝ ինչպե՞ս վազեցին: Բոլորն էլ պատասխանում են, թե, ուշադիր հետևելով իրենց ոտքերին, ջանացին ուղիղ վազել: Նրանք անհաջողակներն էին: Ուսուցիչը նույն հարցն ուղղում է նաև պարզևի արժանացողին: Վերջինս պատասխանում է, թե, ոտքերին ուշադիր հետևելուց ավելի, հանդիպակաց բարձր, երկնուղեք ծառն է իր համար նշանակետ ընտրել և, դիմելով դեպի այն, կարողացել է, ուղիղ ընթացքով անցնել իր ճանապարհը...

Կամենո՞ւմ եք արդյոք դուք ևս արժանանալ ուղիղ և անխտոր այս ընթացքի պարզևին, ուրեմն ընդառաջ գնացեք դեպի ազնիվ ու բարձր գաղափարները, դեպի Աստվածատուր պատվիրանների ամրագրումը, դեպի հավիտենություն...